

COM SI NO ENS CONEGUÉSSIM

M. Pilar López Bastida

Avui faig tretze anys. Per fi ha arribat el set d'abril del quaranta-sis. Fa dos mesos que he entrat a la sedera. L'amo, el senyor Josep, va dir que m'hi podia quedar perquè sóc neboda del Tomàs, que fa de mosso al magatzem. Ara, que ja tinc els tretze, hi podré treballar de debò. La Rosa i la Teresina, les filles del baster, hi treballen i també la Jovita i la seva filla, la Mari, de qui m'he fet amiga des del dia que ens vam conèixer al rentador.

El vent em deu haver despertat. La llum del fanal que entra per les escletxes del finestró fa dansar ombres a la paret del dormitori. No m'agraden les figures que hi veig i acluco els ulls.

Sanctus, sanctus, sanctus...

Dominus Deus...

Pleni sunt caeli...

El deix de les campanes de la prioral em distreu. Després de "caeli" em sembla que ve "et terra gloria tuo. Hossanna in excelsis!"

I al final, després de “Benedictus qui venit in nomine Domini”, repeteix “Hossanna in excelsis!”. Ara sí que ho he dit bé.

Al menjador, la mare pedala la màquina de cosir. Fa dies que es lleva molt aviat perquè ha d'enllestir els encàrrecs abans de Pasqua. M'agradaria tant que vingués a la fàbrica amb mi, com la mare de la Mari, i poder fer el camí juntes... Elles fan el torn de matí i tarda, i jo, de moment, només hi vaig al matí, tal com va dir l'amo.

A casa, amb un jornal, no n'hi ha prou i per això a la tarda vaig al cosidor amb la mare. Me'n surto prou bé amb el didal —i això que em fa més nosa que servei— i he après a embastar i sobrefilar en un tres i no res. Aquests dies faig traus amb l'agulla de bressolar —que és una agulla més gruixuda—, però no me les manego gaire bé. La mare va dir que, si no me n'havia de sortir amb el fistó i les cadenes entre broadores i modistes, potser m'agradarien més les xafaderies del taller de sastreria on ella treballa. El cas és que jo m'estimo més anar a la sedera i treballar de velera o passadora als telers, i no picar solapes i tallar glassilles i patrons al cosidor.

M'agrada empènyer el carretó, repartir les bitlles, veure com els dits de la Nuri i la seva colla posen el rodet i caragolen la bitlla fins que és plena i la duen amb unes caixes fins als telers. Allà la feina és més difícil perquè els fils es poden trencar. Sort que les veleres en saben molt, de posar les cues i les pintes, i saben si la llançadora és bona o no ho és.

Avui, com que és diumenge, em puc estar una mica més al llit. M'hi tomo i penso en les rostes de Santa Teresa que la mare farà per berenar, ben ensucrades, i que sucarem

amb una mica de vi dolç per celebrar el meu aniversari. Mentrestant espero que el primer raig de sol espetegui a la clau de l'armari i, per uns instants, resplendeixi al mirall de damunt la calaixera de noguera. Això em portarà sort i tot sortirà bé, perquè ho faré tal com l'amo m'ha dit.

Pleni sunt caeli et terra gloria Domine.

No és “Domine”, és “tuo” abans d’“Hossanna”. Ja l’he tornada a errar. Quina llengua tan estranya, el llatí. Sort en tenim, del mossèn, que no s’enfada quan ens equivoquem i diem una cosa per una altra. Diu que “Nostresenyor-jesucrist” ens escolta, encara que nosaltres no sapiguem què diem, i també diu que faria molt lleig que el dia de la comunió ens quedéssim mudes perquè no sabem les oracions.

M’agrada anar a la sedera perquè és com si ja fos gran. Al migdia, al canvi de torn, aprofitem per fer un mos. Allà, al costat del magatzem, hi trobo l’oncle i altres hòmens que també fan de mosso. Treballen des del matí fins a sol post, carregant i descarregant els camions i posant les peces als telers. Duen calçons apedaçats i unes bruses balderes de color gris. La mare diu que masteguen renecs i que jo no me’ls he d’escoltar. Quan els veig, me’n recordo del pare i del pare de la Mari, que no són amb nosaltres. Però la xerrameca de les dones em distreu i entre el guirigall se sent la veu de l’encarregat, que crida: “Pescateres, que sou unes pescateres!” I les fa anar cap dins. Llavors, tot d’una, les rialles encomanadisses, que moments abans s’havien escampat pel pati, s’ofeguen entre el brogit de les màquines.

La mare ja em té amanit l'esmorzar: un got de llet i un bocí de pa amb un grapat de secallons. A fora, el mestral ha amanit i les falgueres i els geranis del balcó han quedat ben rebregats. La mare diu que semblo pansida, aquest matí. Li dic que el mossèn vol que recitem el sanctus sense equivocar-nos ni un sol cop. No em fa gaire cas i torna amb els mitjons que sargeix. Millor que sigui així, perquè, si em pregunta què em passa, li xerraré tota la veritat. Ella només sap que l'amo ens va renyar perquè ens va enxampar jugant a un-dos-tres pica paret. Renyar renyar, no ben bé, perquè després, al despatx, va ser molt amable. Però això ella no ho sap. La mare va dir que als amos els agrada que els treballadors estiguin per la feina i que no ens hem de distreure amb res, i jo sóc una treballadora, encara que no del tot. Té raó, la mare. I l'amo, també.

Pleni sunt caeli et terra gloria tuo.

Ara sí que ho he dit bé.

Aquell matí, el cel ataronjat amenaçava ventada. El fred ens envermellia els nassos, tot i que no havia gebrat. La primavera, encara que d'esquitllentes, havia arribat, i això a la Mari i a mi ens feia estar contentes. Les mimoses ja havien florit i, entre les fulles verdíssimes dels ametllers, s'hi llucaven petits ametllons. Quan passàvem per la tresquera, els esbarzers tendres ens esgarrinxaven les cames i vèiem que les ginesteres es preparaven per brostar i que la buguenvíllea del mas de Bové aviat entapissaria la façana.

“Un-dos-tres, pas de puça, el pas de cranc cap enrere i el de puça, endavant, un-dos-tres, sentada de lleó...”, llavors l'amo va sortir al pati i va veure on érem, allà a redós del

vent, i ens va insultar i ens va dir que sort en teníem, que no ens donés una puntada al cul.

—Cagudena! —cridava—. Coi de dones!

La Mari quasi que es posa a plorar i jo me'l mirava amb uns ulls com coves. Mai no havia vist una papada com aquella, grossa i flonja, que es movia fins i tot quan respirava. Ens mirava i no deia res, però llavors li devia venir alguna cosa al cap, perquè va corrugar les celles i va dir que passéssim pel despatx a l'hora de plegar.

La Mari, que quan la renyen es mossega les puntes de les trenes, va anar cap a l'ordidor i jo vaig seguir-la. S'havia de posar el rodet a les forquetes i anar enrotllant el fil al plegador, passant el fil de la troca al rodet i després a l'ordidor. Les aprenentes anaven d'aquí cap allà, era un no parar i sempre seguint l'ordidora. Hi havia tant de soroll que havíem de cridar molt o parlar amb gestos, fent anar les mans per fer-nos entendre, i així va ser que l'ordidora va saber què havia passat. Després em va venir al cap la paraula *faldiller*. No sabia què volia dir, però la deien quan parlaven del senyor Josep. La mare, si ho sabés, diria que no en fes cas i que “dona finestrera, mal feinerà” i que no la fes enfadar amb enraonies que no duen enlloc. Jo, tot això, no ho entenc gaire.

He esmorzat amb una esgarrapada i la mare m'ha recordat que tinc les sabates enllustrades i la brusa planxada. Llavors ha vingut la Mari. Sembla una altra, de tan mudada com va, amb l'abric blau que li va tallar la mare. Els cabells, nets i lluentos —se'ls esbandeix amb vinagre—, pentinats amb dues trenes que li arriben fins a mitja esquena. M'agraden tant, els seus cabells... Quan juguem, fem veure que és una princesa, perquè entortolliguem

garlandes de gessamí entre la cabellera. Els seus ulls, color de canyella, delaten l'excitació per l'encàrrec que hem de fer d'aquí una estona.

—Us poseu a la taula del mig, just darrere dels vidres, i demaneu un got d'aigua o una gasosa, tant se val. Ho heu entès? Quan la meva dona i jo i els meus fills entrem al Casino, us aixequem i marxeu. Nosaltres seurem al lloc que haureu deixat. I recordeu, com si no ens coneguéssim. Ho heu entès? —va dir.

Llavors, l'olor del despatx del senyor Josep es va fer més penetrant. Era d'un perfum dolç, com de regalèssia o de fonoll, que em marejava i el mareig em devia fer emmudir, perquè no vaig poder dir-li que els diumenges, després de missa major, vaig a doctrina per fer la primera comunió. La Mari tampoc no va badar boca. Jo, capcota, mirava els seus pantalons, que estaven molt gastats i esfilagarsats de les vores, i les sabates que duia, que també em van semblar molt atrotinades. Al passadís, damunt l'enrajolat de toves, corrien volves de pols fent remolins.

—Sí, ho he entès, senyor Josep. —I la Mari va fer que sí amb el cap.

De camí de tornada a casa, ens acompanyava un silenci espès. Volava algun pardal i em va semblar que una puput es feia sentir. Jo resseguia els escorrancs que el vent havia tornat ressecs. La quimera per fer bé l'encàrrec i arribar a l'hora a l'església esdevenia un neguit difícil d'apaivagar. Des d'aquell dia, amb la Mari no n'hem parlat més, com un secret que només ella i jo sabem.

El mestral que ha bufat aquesta nit ha escombrat els carrers i ha fet més viu el blau del cel. Pugem a bon pas pel carrer de Sant Benet fins a la vaqueria del Lluís i d'allí

fins a la Casa de la Vila pel carrer de Sant Miquel. De tant en tant, em poso la mà a la butxaca per assegurar-me que les monedes per pagar la beguda encara hi són i que no les he perdudes. Al carrer del Vidre trobem en Roc, de ca la Mundeta, fent-la petar amb el Josep de Picamoixons, tots dos ben coneguts del pare, però no ens aturem per no fer tard. En passar pel costat dels dos hòmens, falaguers i amb ganes de conversa, ens han donat el crit i ens han preguntat on anem tan escuades. La Mari i jo, des de la cantonada de la botiga de vetes i fils de la Magineta, els hem saludat amb la mà.

A pas lleuger, hem arribat a la plaça. El sol llepa l'empedrat i els vidres del Casino resplendeixen fins a enlluernar-nos i amagar-nos l'interior de la cafeteria. De tan embadalides que estem, no sabria dir si el carretó de les llepolies és sota les porxades o no hi és.

El Casino per dins fa molt de goig. Quan hi hem entrat, crec que el primer que hem fet ha estat mirar cap al sostre i fixar-nos en els llums de vidre, molt grossos, que pegen d'uns cairats emblanquinats. El sostre és tan alt com el de la sedera, però sense pols. Tot és net i polit, i als llums hi ha uns penjolls que semblen llàgrimes que lluen com estels de colors.

Ens asseiem al lloc que va dir el senyor Josep. Miro les columnes, també blanques i molt primes. Les taules són rodones, de marbre, amb cadires encoixinades de cuir al tombant. Al fons, una escala encatificada de vermell deu dur a la sala de ball. M'agradaria tant pujar-hi! Amb la mirada ressegueixo el passamà fins dalt i m'imagino parelles rodant i rodant al ritme del vals de l'orquestrina.

Al nostre costat una parella xerra sense parar mentre beu un vi descolorit. La Mari diu que és vermut. Darrere el taulell, hi ha un mirall enorme i, davant, un reguitzell d'ampolles acolorides que ens atrauen la mirada. Al presatge de sota, copes i gots de diferents mides resplendeixen per la claror que entra pels grans finestrals. Hi ha un parell de cambres, ben empolainats i clenxinats, amb vestit negre i un davantal blanc que els arriba quasi als peus, que van i vénen aixecant les safates platejades per entre les taules. Un d'ells, el més gran, ha vingut a servir-nos el got d'aigua que hem demanat.

La parella del costat em té bocabadada. Se'ls veu contents. Ell no para de xerrar i ella l'escolta complaguda. Duu un pentinat molt estrofolari, la dona. La Mari diu que és la permanent i em diu com es fa, perquè li ho han explicat al cosidor. No ho havia sentit a dir mai, això de fer-se la permanent.

Un dels cambres va cap a la taula de la parella. Els serveix un platet d'olives alhora que els retira les copes i els posa un licor més fosc en uns gotets. Segons la Mari, també és vermut. M'adono que el terra cruix, deu ser perquè és de fusta.

I nosaltres badant i badant i fent el préssec i sense adonar-nos que el senyor Josep i la seva papada són just davant nostre. Tibat, seriós. Duu una cadena de plata que li travessa l'armilla a l'altura del pit. Darrere, la dona i els dos fills, nen i nena. Llavors, sense dir-nos res, ens alcem de la cadira i toquem el dos. M'he fixat que la filla del senyor Josep, que no ha deixat de mirar-nos tota encuriosida fins que hem sortit per la porta, té els cabells del color de les magranes i els duu raspallats enrere i trenats en una trossa,

i que el fill, que deu tenir la nostra edat, sembla efeminat i que la seva dona també es deu haver fet la permanent.

Hem arrencat a córrer i no hem parat fins a la prioral.

*Dominus vobiscum
et cum spiritu tuo.*

Oremus.

Entro avançant pel passadís lateral fins a trobar el meu lloc, prop de la trona. És com si els angelets grassonets de sota les escales, que toquen arpes i flabiols, m'esperessin. Em miro la imatge de la Mare de Déu de la Mercè, que, envernissada de nou, llueix cofoia en un altar de parets brutes.

*Gloria tibi, Domine.
Lous tibi, Christe.*

El mossèn s'ha adonat que he arribat tard perquè la porta ha fet un garranyic que s'ha sentit per tota l'església, però la mirada que m'ha fet m'ha semblat del tot bonhomiosa. M'assec al costat d'una nena que no conec i que, encuriosida, no para de mirar-me. És més petita que jo i més prima. Quan l'he mirada, m'ha fet una ganyota.

Mossèn Pere parla d'albes i patenes, d'estoles, calzes i casulles i jo que em faig una mica d'embolic. Però aviat resarem el sanctus, que ja me'l sé tot. A veure si, quan arribo al "Pleni sunt caeli et terra gloria tua", que em costa tant, em surt bé. M'alliso els plecs de la faldilla i llavors noto que vaig tota molla. Deu haver estat el got d'aigua que m'ha caigut damunt quan m'he aixecat de la cadira, en el moment que el senyor Josep ens ha mirat amb cara de

pocs amics. Em regiro al banc i intento tapar-me amb la jaqueta gruixuda que duc, m'estiro els mitjons i em torno a allisar la faldilla.

—“Hossanna in excelsis!” —crida tota la jovenalla.

S'ha acabat el sanctus.

L'“Hossanna in excelsis” final ressona per tota l'església. “Hossanna in excelsis”, també dins el meu cap, ressona una bona estona. Tant que me'l sabia i no l'he pogut dir. Voldria plorar, però no ho faig.

Dominus vobiscum.

I quasi cridant, les nenes de la Primera Comunió responem:

Et cum spiritu tuo.

M'ha agafat fred i tinc ganes d'anar-me'n. Més enllà de la capella del Santíssim, santa Rita té quatre ciris encesos, la flama dels quals, groguenca i tremolosa, il·lumina el retaule ennegrit i la motllura daurada del costat. Sants i santes, adormits en somnis de fusta i guix, miren aquest racó de món tenebrós amb pudor de cera i resclosit. Potser, com jo, pensen que l'amo és bo perquè no ha trigat a venir al Casino i he pogut venir a doctrina.

Ite, missa est.

I tots alhora responem:

Deo gratias.